

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ
(ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ)

Δευτέρα 17 Φεβρουαρίου 2020
Διδάσκουσα: κα Αρχοντία Παπαδοπούλου

ΑΝΝΑ ΜΕΛΑ - ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΥΚΑ
ΟΙ «ΜΑΝΕΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ»

Άννα Μελά – Παπαδοπούλου

Γεννήθηκε στην Μασσαλία στις 3 Σεπτεμβρίου του 1871. Το τέταρτο από τα επτά παιδιά του Μιχαήλ Μελά και της Ελένης Βουτσινά.

Αγαπούσε να ζωγραφίζει και να φροντίζει πάσχοντες συνανθρώπους της.

Σε ηλικία 20 χρονών παντρεύτηκε τον μεγαλοκτηματία Απόστολο Παπαδόπουλο από τις Ροβιές Εύβοιας. Σύντομα απογοητεύτηκε από τον γάμο της. Ο σύζυγός της έχασε την περιουσία του στα χαρτιά και υποθήκευσε το τεράστιο τσιφλίκι του.

Μετά τον θάνατο του αδελφού της Παύλου Μελά (13 - 10- 1903) που την συγκλόνησε και τον μετά τρεις μήνες θάνατο και του αδελφού της Λέοντα, επέστρεψε στην Αθήνα και ξεκίνησε το μεγάλο φιλανθρωπικό της έργο. Οργάνωσε την Πολυκλινική Αθηνών και ίδρυσε το Σωματείο "Η Πρόοδος".

Υπηρέτησε στον Στρατό ως εθελόντρια νοσοκόμα και στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους, στον Βορειοηπειρωτικό Αγώνα, στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και στην Μικρασιατική εκστρατεία. Βρισκόταν στις πρώτες γραμμές των Μετώπων ή στα νοσοκομεία δίπλα σε κάθε στρατιώτη που είχε ανάγκη.

Το 1913 ενέσκηψε επιδημία χολέρας. Η Άννα Μελά - Παπαδοπούλου φρόντισε να στεγάσει σε σκηνές, σε δάσος μακριά από το στρατόπεδο, τόσο τους ήδη προσβεβλημένους στρατιώτες από χολέρα όσο και τα ύποπτα κρούσματα. Η ίδια βρισκόταν κοντά τους. Για να μην πλησιάζουν άλλοι, έγραφε όσα πράγματα της χρειάζονταν σε ένα πίνακα και τον κρεμούσε σε δένδρο, για να ενημερώνεται ο στρατιώτης που πήγαινε εκεί. Του είχε ζητήσει τσάπια και φτυάρι για να θάψει τους δύο πρώτους νεκρούς στρατιώτες σκάβοντας η ίδια τους τάφους.

Οκτώβριος 1914: Παρασημοφορείται με τον Σιδηρούν Πολεμικόν Σταυρόν από το Υπουργείο Στρατιωτικών της κυβέρνησης της Αυτόνομης Ηπείρου.

Στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο βρισκόταν στην Σερβία επικεφαλής της ελληνικής αποστολής του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και για τούτο τον **Δεκέμβριο του 1914** ο βασιλιάς Κωνσταντίνος Α', της απένειμε τον Αργυρούν Σταυρό του Σωτήρος.

Για την περίθαλψη των αιχμαλώτων των Σέρβων, λαμβάνει, **την άνοιξη του 1915**, το Σερβικόν Μετάλλιον του Αγίου Ανδρέου και τον Σταυρόν της Αυτοκράτειρας Ελισάβετ της Αυστρίας. Είναι η πρώτη γυναίκα που της απονέμεται η συγκεκριμένη τιμητική διάκριση.

Πρώτη ακολουθεί τον ελληνικό στρατό στην Μ. Ασία και προσφέρει τον εαυτό της στην υπηρεσία και περίθαλψη των στρατιωτών μας. Τελικά αποπέμπεται, μετά από διαταγή του Διοικητή του ελληνικού στρατού Στρατηγού Παπούλα, ως φιλοβενιζελική.

Μετά την Μικρασιατική Καταστροφή έσκυψε επάνω στα τεράστια προβλήματα των προσφύγων. Κυρίως προσπάθησε να τους ανακουφίσει από την φυματίωση, όπως και τους απόστρατους των πολέμων. Για τον λόγον αυτόν πρωτοστάτησε στην επέκταση του νοσοκομείου "Σωτηρία». Έτσι κτίστηκε η πτέρυγα (περίπτερο) "Πεύκα Ματσούκα".

Τότε συνέλαβε την ιδέα να δημιουργήσει ένα σύγχρονο (για την εποχή) σανατορίο για την καταπολέμηση της φυματίωσης. Βρήκε ένα μέρος γεμάτο έλατα κοντά στην Βυτίνα, τα Μαγούλιανα Γορτυνίας, για ιδρύσει το σανατορίο της. Τα χρήματα της δεν έφθαναν για το μεγαλόπνοο σχέδιό της.

Το 1923 ζήτησε την υποστήριξη του Ν. Πλαστήρα για να ταξιδεύσει στην Αμερική και να διενερ-

γήσει έρανο μεταξύ των Ελλήνων και αργότερα στην ομογένεια της Αιγύπτου. «Προχωρήστε και θα σας ακολουθήσωμε» της είπε. Στην συνέχεια συνάντησε την βασίλισσα Ελισάβετ, σύζυγο του Γεωργίου Β'. Της ζήτησε να διαθέσει τα υπόλοιπα χρήματα που υπήρχαν για τους αναπήρους, αφού και οι φθισικοί στρατιώτες ήταν ανάπηροι πολέμου. Επίσης ζητεί και επιχορήγηση από εράνους που είχε διενεργήσει σε προηγούμενα χρόνια, η βασίλισσα Σοφία.

Δεν σταματά εκεί. Ζωγράφος η ίδια κατασκευάζει καρτ ποστάλ, ημερολόγια και ζωγραφίζει πηλίνα και ξυλόγλυπτα κανάτια, κύπελλα, και άλλα είδη που αγοράζει από τα τοπικά εργαστήρια της Βυτίνας, τα πουλά για λογαριασμό του σανατορίου.

Τελικά, τον Αύγουστο του 1930 εγκαινιάζει το «τελειότερο και συστηματικότερο σανατόριο της όλης Ανατολής» κατά τις εφημερίδες της εποχής. Το σανατόριο λειτούργησε υποδειγματικά και με σύγχρονες ιατρικές εφαρμογές για λίγα χρόνια.

Η Ακαδημία Αθηνών την τίμησε με το «Αργυρούν μετάλλιον αρετής και αυτοθυσίας» και έλαβε 28 παράσημα.

Στις 12 Μαρτίου του 1938, η «Μάνα του Στρατιώτη» Άννα Μελά - Παπαδοπούλου πεθαίνει στα 67 της χρόνια από την φυματίωση που κτύπησε και την ίδια.

Ενταφιάστηκε στον οικογενειακό τάφο του συζύγου της στις Ροβιές Ευβοίας.

Απόσπασμα από το βιβλίο του Μιχαήλ Ροδά « Η Ελλάδα στη Μικράν Ασίαν 1918-1922», Αθήνα 1950, «Η “Μάννα του στρατιώτου”»:

«Το Κράτος δεν κάμνει ακόμη τίποτε, δια ν' ανακουφίση την ζωήν των. Μοναδική παρηγορία των είναι αι κυρίαί και δεσποινίδες της Μικρασιατικής Ελλάδος, αι οποίαι αποστέλλουν καθ' εκάστην εις το μέτωπον χιλιάδας επιστολών και δεμάτων με διάφορα πράγματα. Εις τας αρχάς του Μικρασιατικού πολέμου το έργον της παροχής διαφόρων ειδών, εσωρούχων, κονιάκ, βιβλίων και άλλων χρεωδών είχαν αναλάβει αυτοπροσώπως και αυτοβούλως η Άννα Παπαδοπούλου, η αδελφή του Παύλου Μελά. Η υπηρεσία της προς τον μαχόμενον στρατόν απετέλει συνέχεια των αγώνων της τού 1912-1913 και 1916-1918 εις τα Μακεδονικά μέτωπα ... Ακούραστος και ακατάβλητος με μίαν θαυματουργόν αλτρούιστικήν ψυχήν, έφθασε και εις τας Μικρασιατικάς Μεραρχίας και εξεδήλωσεν όλην την μεγάλην στοργήν αληθούς μητρός προς τα τέκνα της. Δι' αυτό και από μίαν βαθυτέραν συνείδησιν και ευγνωμοσύνην την ωνόμασαν όλοι “Μάννα του στρατιώτου”. Η Άννα Παπαδοπούλου από τας πόλεις εξεστράτευσε μέχρι των προφυλακών και διένεμε τα δώρα της, συνεμερίζετο όλας τας κακουχίας του στρατιώτου και ήκουε τον πόνον και τας ανάγκας του. Μοναδικόν παράδειγμα αυτοθυσίας, στοργής και πατριωτικής αγάπης προς εκείνους, οι οποίοι, χάριν ενός ανωτέρου ιδεώδους της φυλής, υφίστανται τα πάνδεινα και πίπτουν μακράν των πατέρων και αδελφών των. Το παράδειγμα της Άννας Παπαδοπούλου ηθέλησαν να το μιμηθούν και αι Ελληνίδες της Μικράς Ασίας ...»

Αικατερίνη Λύκα

Στις 30 Ιανουαρίου του 1889 είδε το φως του ήλιου στην Άρτα. Η καταγωγή της κρατούσε από τους Καλαρρύτες των Τζουμέρκων. Γεννήθηκε στην πλούσια οικογένεια του εμπόρου Κωνσταντίνου και Αγγελικής Ζάγκλη.

Γνωστή ήταν στην Ήπειρο η φιλανθρωπική δράση των γονέων της που φρόντιζαν για την δωρεά μεγάλων χρηματικών ποσών σε ιδρύματα, νοσοκομεία, σε προίκες άπορων και φτωχών κοριτσιών.

Ήταν παντρεμένη με τον Συνταγματάρχη Δημήτριο Γ. Λύκα και είχε έναν γιο τον Γεώργιο Λύκα, αξιωματικό αργότερα του Στρατού. Ο σύζυγός της πέθανε από φυματίωση το 1930. Αφού είχε πολεμήσει σε όλους τους πολέμους τραυματίστηκε στον πνεύμονα κατά την Μικρασιατική Καταστροφή και το τραύμα εξελίχθηκε σε φυματίωση.

Το 1939 ιδρύθηκε στα Ιωάννινα το Τμήμα Εθελοντριών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και ήταν από τις πρώτες γυναίκες που εγγράφηκαν και ειδικεύτηκε στην Νοσηλευτική.

Λίγους μήνες μετά, στις 28 Οκτωβρίου του 1940, μετά κηρύχθηκε ο Ελληνοϊταλικός Παζ:όλεμος και αμέσως υπηρέτησε στα βουνά της Β. Ηπείρου. Πάντα δίπλα στους τραυματισμένους στρατιώτες μας και

μέσα στα χειρουργεία με τις πλέον επώδυνες καταστάσεις κυρίως από τα κρουσπαγήματα. Η ίδια έλεγε ότι παραβρέθηκε σε εκατό ακρωτηριασμούς άκρων από κρουσπαγήματα μέσα σε μία μόνον ημέρα.

Απτόητη έφθασε με τον Στρατό μας στην Πρεμετή, στο Πόγραδετς, το Τεπελένη, στο Λάμποβο, στο Καλαράτι και σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις. Στο Αργυρόκαστρο, οι στρατιώτες μας την ζητωκραύγασαν φωνάζοντάς την «Μάνα». Τότε ήταν που ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄ της απένειμε επίσημα τον τίτλο «Μάνα του Στρατιώτη» και έτσι ονομαζόταν στο εξής από όλους τους στρατιωτικούς. Η επωνυμία «Μάνα του Στρατιώτη» είχε για πρώτη φορά δοθεί στην Άννα Μελά - Παπαδοπούλου. Αργότερα και προς τιμήν της εδίδετο σε εξαιρετικές Εθελόντριες.

Τότε, έγινε και υπεύθυνη της «Φανέλλας του Στρατιώτη», που είχε συγκεντρώσει κατά την διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου 127.000 δέματα με μάλλινες κάλτσες, γάντια. Σκούφους και φανέλες που έπλεκαν νυχθημερόν οι Ελληνίδες για να σταλούν στο Μέτωπο.

Στις 31 Δεκεμβρίου του 1940, είχε διακομιστεί στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων βαριά τραυματισμένος και ο γιος της Ανθυπολοχαγός Γεώργιος Λύκας.

Αφού τον ανακάλυψε ξαφνικά μεταξύ των δεκάδων τραυματιών, τον περιποιήθηκε και ζήτησε άμεσα να του δώσουν φύλλο πορείας για πάει στην θέση του στο Μέτωπο επειδή, όπως είπε στον Διευθυντή του Νοσοκομείου που ήθελε να τον κρατήσει μία ημέρα επιπλέον για εξετάσεις, «η θέση του ήταν κενή στο Μέτωπο, αλλά και χρειάζόταν το κρεβάτι για βαρύτερα τραυματισμένους στρατιώτες».

Όταν έγινε η συνθηκολόγηση με τους γερμανούς βρισκόταν στην πυροβολαρχία της VIII Μεραρχίας. Οι αξιωματικοί και οι στρατιώτες κλαίγοντας στεφάνωσαν με αγριολούλουδα τα πυροβόλα που ήταν εξαναγκασμένοι να τα εγκαταλείψουν.

Διοικητής της Μοίρας του Πυροβολικού, ήταν ένας ήρωας της Μικρασιατικής εκστρατείας, ο Ταγματάρχης Κωνσταντίνος Βερσής. Ζήτησε από τους στρατιώτες του να ασπασθούν τα πυροβόλα τους, να στραφούν προς τον νότο με μέτωπο ατενίζοντας την Ελλάδα και να ψάλλουν τον Εθνικό Ύμνο. Ακολούθως τους διέταξε να καταστρέψουν με δυναμίτιδα τα πυροβόλα για να μην πέσουν στα χέρια των γερμανών. Οι εκρήξεις τρομερές. Μέσα στο πανδαιμόνιο ο Διοικητής έβαλε το περίστροφο του στον κρόταφο του και αυτοκτόνησε. Τον ακολούθησαν και δύο Λοχίες. Βλέποντας το κακό η Μάνα του Στρατιώτη που ήταν παρούσα, άρχισε να ουρλιάζει για να σταματήσει και τους άλλους που ετοιμάζονταν να αυτοκτονήσουν για λόγους τιμής τους. Τους φώναζε πως η πατρίδα τους χρειάζεται. Έτσι τους σταμάτησε.

Μέχρι και τον Αύγουστο του 1941 η Αικ. Λύκα περιέθαλπε τους τραυματίες στρατιώτες μας. Περνούσα από τα χωριά της Ηπείρου και έπειθε τον κόσμο να οργανωθεί στην Αντίσταση. Εκείνη πολέμησε ως αντάρτισσα και νοσηλεύτρια στην Εθνική Αντίσταση στις τάξεις του ΕΔΕΣ. Παράλληλα γύριζε στις γειτονιές και μοίραζε στους ενδεείς τρόφιμα και ό,τι είχαν ανάγκη από δικά της χρήματα.

Η ίδια δεν είχε πλέον κανένα περιουσιακό στοιχείο. Το αρχοντικό σπίτι της είχε ρημάξει. Είχε μοιράσει στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο και στον κόσμο που είχε ανάγκη τα πάντα: έπιπλα, ρουχισμό, σεντόνια, τα πάντα. Η ίδια έζησε σε εσχάτη φτώχεια.

Παρ' όλα αυτά βρέθηκε μαζί με τους Έλληνες στρατιώτες και στον πόλεμο της Κορέας, από τον Ιούνιο του 1950 μέχρι και τον Ιούλιο του 1953.

Σύμφωνα με μαρτυρίες φίλων της, λίγες ημέρες προτού πεθάνει την μετέφεραν στο Στρατιωτικό νοσοκομείο για ιατρική περίθαλψη και δεν την δέχτηκαν, επειδή δεν ήταν στρατιωτικός αν και ο σύζυγος και ο γιος της ήτα αξιωματικοί του Στρατού.

Πέθανε στα 93 χρόνια της, στις 15 Φεβρουαρίου του 1982. Στην κηδεία της την συνόδευσαν οι φίλοι, συμπολεμιστές και πολλοί από αυτούς που είχε ευεργετήσει.

Το φέρετρό της ήταν καλυμμένο από την Σημαία μας και τα πάρα πολλά παράσημα και μετάλλια με τα οποία την είχε τιμήσει η Πολιτεία.